

prevajalcev, ki sta dosledno prekrščevala lepo modro barvo v pesniško-papirnato sinjino, ki prav radi tega, ker jo v življenju tako redko rabimo, vzbuja pozornost ob prepogostem ponavljanju.

Ker ne znam flamsko, sem primerjala slovenski prevod z nemškim (prevedel Peter Mertens, Insel-Verlag, Leipzig. 1930), ki je mogoče svobodnejši, katerega učinka pa slovenski ne dosega. Saj ni glavno, da se prevajalec dosledno ravna po originalu in suženjsko prevaja besedo za besedo, temveč, posebno pri liriki, kamor prištevam v precejšnji meri tudi „Župnika“, da vzbudi isto občutje, isto doživetje. Tako delo zahteva od prevajalca pesniške tvornosti in popolnega razumevanja avtorjevih fines kakor tudi fines slovenskega jezika. Drugače se lahko primeri, da prelije najtanjši ritem v banalno prozo.

Najbrže si je tudi avtor dovolil nekaj primer, kakor: „Rahel veter, hladen kot hruška“ (141), toda večina teh primer se v nemščini lepo čita, dočim so v slovenščini stilistično nemogoče. N. pr.: „leichter Dunst... blau und zart wie Pflaumenhauch“ — „lahna koprena, ... sinja in nežna kakor nadah sliv (30); „die Pflaumenbäume jauchzen beinahe rot“ — „slive ukajo rdeče“ (42); „ist um alle Dinge eine pfirsichweiche Stille gewachsen“ — je „zrasla tišina kakor breskvast puh“ (83); „und sieht bittersüß auf die schönen Blumen“ — „zre grenko-sladko lepo cvetje“ (90); „Dort hängen wohl die meisten Madonnen, mit Namen wie Rosenduft“ — „Tam visi pač največ Madon, z imeni kakor vonj vrtnic“ (115); „Ihr Leben war eine goldene Musik, belauscht im klingenden Lichte der Gegenwart Gottes in ihr“ — „Njeno življenje je bilo zlata godba, katero posluša v zvoneči luči božje pričujočnosti v sebi“ (139); „die, jeder wie eine feurige Zunge, einen schwellenden Ton von sich geben“ — „ki zvone opojno kakor ognjene (154) vrtavke“ itd. Iz jezikovnih so se rodile včasih tudi pomenske nerodnosti. N. pr.: „wie kostbare Zauberbücher und schlafende Kräfte“ — „kot dragocene čarobne bukve in speče sile“ (17); „Das sein Herz mit Honig überschüttet“ — „Obda srce z medom“ (49); „Barbara ist für Leontine zu einer tröstenden Salbe geworden“ — „Postala je Leontina [tiskovna pomota?] kakor hladeče mazilo“ (74); „dann würde mein Herz noch immer sein wie eine Rose, die fromm ihre schönsten Düfte zu Dir sendet“ — „bo moje srce še vedno *Tvoje* kakor vrtnica, ki pobožno pošilja k Tebi svoje vonje“ (100); „Es ist die Stunde, da ein Garten von Lampen aufblühen wird“ — „V tej uri bo zažarel vrt luči“ (112); „ein Teller mit der Flucht nach Ägypten muss geleimt werden“ — „kjer je treba zalepiti neki krožnik z begom v Egipt“ (116). Nepoznanje jezika kažejo tudi take-le tvorbe: Vera je „darilo, nadarjenost“ (97, nem. „ein Geschenk, eine Gabe“); „Kaj li je spalo v njem?“ (138); „Katere duša ga je cvetno (!) obdajala“ (156, nem. „deren Seele ihn blühend umgab“); kopičenje besede „kakor“; za nikalnico akuzativ: „si ne upa ... odrezati vse upanje in hrepenenje“ (84) i. dr. Oprema je lepa. *Marja Boršnik.*

Žgeč Franjo: Ali spolna vzgoja res ni potrebna? Založba in tisk Ljudske tiskarne, d. d. v Mariboru. 1931. Cena 8 Din.

V tej knjižici, ki z Uvodom vred obsega 96 strani osmerke, pisatelj v obliki dvogovora s svojo soprogo razpravlja o spolni vzgoji. Vir vsega zla, ki ga toliko srečavamo v spolnem življenju današnje družbe, je v tem, da je „spolna vzgoja pomanjkljiva ali popolnoma zavožena“, ali drugače rečeno,

da človek ni že kot otrok na čisto neprikrit način od staršev izvedel vse resnice o bioloških platch svojega postanka. V prvi polovici tega dialoga se pretresa pomen otroških let, v drugi pa pomen dozorevajoče ali pubertetne dobe za spolno vzgojo. Razprava je pisana v neobičajno toplem, na čitatelja s te strani dobrodejno učinkujočem tonu in pa, to je treba na žalost pri nas še posebej naglasiti, v jako lepem, skrbno izpiljenem jeziku.

Žgeč velja za pedagoškega reformatorja in se tudi sam ima za takega. Avtomobilski kralj Henry Ford pravi v uvodu svoje branja vredne knjige „Mein Leben und Werk“, da „izboljševalcem sveta“ posvečamo vse preveč pozornosti. Duša takemu reformatorju je v prvi vrsti negativno usmerjena: uničiti to, kar je, da bi se potem zgradilo kaj boljšega. Tak človek da bi najraje raztrgal vso srajco, ker njen gumb noče prav v gumbnico. A da bi povečal gumbnico, to mu ne prihaja v misel.

Tudi Žgeč je nekam tega mnenja, da je šele „moderna“ vzgoja zares vzgoja in da se zlasti prava spolna vzgoja pričinja stoprav — ž njim pa njegovimi prijatelji in znanci. In tako Žgeč n. pr. vedno znova poudarja, naj bi vendarle uvaževali, da je spolna vzgoja samo delec v *celotnem* kompleksu vzgoje. Toda, ali dr. Žgeč res ne ve, da je celotnostni ali totalnostni vidik v vzgojnem prizadevanju dandanes vsaj vsem resnejšim vzgojeslovcem že nekakšen pedagoški abc?

Pa tudi sam naslov knjižici „Ali spolna vzgoja res ni potrebna?“ je tako formuliran, kakor da ljudje dandanes kar ničesar nočejo slišati o spolni vzgoji! Ali v istini se zadnjih 30 let na moč mnogo v živi in pisani besedi razpravlja širom Evrope o tem predmetu. Zato ker ne morem verjeti, da bi to ne odmevalo tudi vse do naših slovenskih ušes. Sicer pa je že „prosvetljena“ doba v 18. stoletju krepko reševala te probleme ter n. pr. filantrop Salzmann („Über die heimlichen Sünden der Jugend“, 1780) v docela „modernem“ smislu zahteva že za otroka spolno „Aufklärung“ brez pridržka.

Pred vojno, bil sem še gimnazijski profesor, me je iz občutene potrebe mamila misel na obširnejšo študijo o spolni vzgoji. Preprečilo pa jo je še nujnejše delo. A pri zbiranju in študiranju internacionalne literature, ki zadeva ta predmet, sem se uveril, da je zdaleka najboljšo knjigo o tem vprašanju že pred 25 leti napisal, ne ustrašite se — katoliški duhovnik Franz Walter,¹ profesor teologije na Münchenski univerzi. In tudi danes, prebravši Žgečevo razpravo, ne najdem razloga, da bi to vrednotno sodbo revidiral.

Drugi del Žgečeve razprave (pubertetna doba) ima neprimerno višji znanstveni in etični nivô kakor pa prvi (otroška leta). V drugem delu namreč govori *praktik* Žgeč, tisti v svojih čestokrat izbornih domislekih in zdravih instinktih krepko zakorinjeni Žgeč, ki se ga še iz njegovih študijskih let vsi radi spominjamo — in to je prava, močna ter kulturno pomembna stran njegove pedagoške osebnosti. Tukaj, glede na vzgojstveno prakso rad vprašam: gospod doktor, kako bi Vi to in to naredili? A v prvem delu svoje knjižice hoče Žgeč biti teoretik, ideolog, pa se je pokazal, naj se mi beseda ne zameri — diletanta.

¹ Franz Walter, Die sexuelle Aufklärung der Jugend. Notwendigkeit, Schranken und Auswüchse. Mit besonderer Berücksichtigung der sozialen Verhältnisse. 2. izd. 1908.

Že Walter svetuje, podobno Žgeču, da se v spolni vzgoji otroka nikar ne ravnajmo nemara po sicer čestokrat modrih besedah: srebro golk, zlato molk, ampak, da je staršem nujna dolžnost, otroka resnično, kajpa o pravem času, poučiti o spolnih rečeh. Samo da ne kadarkoli! Glavno tukaj ni to, *da* deček ali deklica pride do spoznanja, temveč *kako* se jima razodene resnica in pa kako nanju učinkuje nrvstveno. In niti tega ni treba, tako naglaša Walter z izredno finim taktom, da otroku kar mahoma ponujaš trdno in težko jed, vse po danih okoliščinah, marveč zadostuje tudi lahko mleko slutenj, ki so napol resnica napol poezija, ali še boljše — zrno resnice v poetični preobleki.

A Žgeč, ki hoče pred otrokom kar razgrinjati vso anatomijo maternice, spolovil, posteljice itd., se pač bore malo razlikuje od prej omenjenih filantropskih pedagogov, ki se niso obotavljali niti pred zahtevkom, da bi naj otrok, ako le mogoče, prisostvoval kakemu porodu, da se mu neprikrito razodene vsa resnica o spolnosti.

Žgeč se v svojih izvajanjih rad sklicuje na znanstvo in znanstveno pedagogiko ter hoče pač i biti znanstveno usmerjen pedagoški pisatelj. Toda v njegovi razpravi hudo pogrešam tega, kar bodi izhodišče in konec pravega znanstvenika — *spoštljivost* pred danimi dejstvi. Saj bi sicer ne bilo menda mogoče, da bi sramežljivost, devištvo, dosedanje prizadevanje za spolno vzgojo (Foerster!) kar po vrsti pahal v ropotarnico med staro šaro, češ — da z vsem tem ne ve kaj početi! Zlasti pa bi ga taka spoštljivost bila obvarovala pred najusodnejšim korakom: da *psihoanalizo* kar telle quelle istoveti psihologiji spolnega življenja. Menda ga danes ni res izobraženega človeka, ki bi mojstru Freudu, očetu psihoanalize, hotel kratiti ogromno zaslugo, da je kulturni svet v velikem slogu opozoril na *podzavestno* plast naše duševnosti in zlasti še na velepomembno dinamiko pojava, ki se imenuje *pregon* (Verdrängung) duševnih doživljajev. Toda, kdor nam hoče resno osvetljevati utripe otroške spolnosti, ta bi se pač moral dobro zavedati, da je v kavzalnem pojmovanju človeške duše, kakor ga zamišlja Freud, marsikaj zelo — „fragwürdig“ (Max Scheler). Na tako nepreizkušen temelj se nikdar ne dá graditi solidna stavba spolne vzgoje! Prav tako bi trebalo več previdnosti glede na Adlerjev dokaj sporni pojem o otrokovem čutu *manjvednosti*, s katerim Žgeč kaj rad operira. Pa še to in ono bi se dalo prigovarjati.

Sam sodim tako, da naj oče ali mati otroku pravočasno in primerno razkrijeta resnico o spolnih tajnah človeškega življenja. Toda če bi me kdo vprašal, je li Žgečeva razprava priporočljivo vodilo širši javnosti, osobito staršem, bi mi vest velevala reči: rajši ne. Grobschmiedarbeit. *K. Ozvald.*

PREGLEDI

KNJIGE IN ČASOPISI

Časopis za zgodovino in narodopisje, ki ga izdaja „Zgodovinsko društvo v Mariboru“, je v svojem XXV., jubilejnem letniku prišel v svet, obložen bogato „koker eniga kupca bar-ka“. Na uvodnem mestu obravnava mar-

ljivi raziskovavec našega narodnega prava, *M. Dolenc*, „Ljudsko pravo pod žužemperško in soteško gorsko gosposko od konca 17. do začetka 19. stol.“ (1—88). Razprava je pisana v prvi vrsti za juriste, vendar pa se je pisatelj potrudil, da jo približa tudi širšim krogom. Taka tež-